

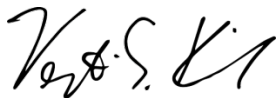
Viite: VN/17850/2022

Asia: Lausunto Ikäohjelmaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntijat Minttu Ojanen, minttu.ojanen@gmail.com ja Kaarina Tamminiemi, kaarina.tamminiemi@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

Osio 1: Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät tavat toteuttaa ikääntymiseen varautumista? Ota kantaa asteikolla samaa mieltä – jonkin verran samaa mieltä – jonkin verran eri mieltä – eri mieltä.

Vastuu ikääntymiseen varautumisesta on kunnilla ja hyvinvointialueilla

- Samaa mieltä X
- Jonkin verran samaa mieltä
- Jonkin verran eri mieltä
- Eri mieltä

Kolmannella sektorilla on merkittävä rooli ikääntymiseen varautumisessa

- Samaa mieltä X
- Jonkin verran samaa mieltä
- Jonkin verran eri mieltä
- Eri mieltä

Ihmisten omaa vastuuta ikääntymiseen varautumisessa tulee jatkossa kasvattaa

- Samaa mieltä
- Jonkin verran samaa mieltä X
- Jonkin verran eri mieltä
- Eri mieltä

Ikääntymiseen varautuminen edellyttää kansallisia poliittisia linjauksia ja päätöksentekoa

- Samaa mieltä X
- Jonkin verran samaa mieltä
- Jonkin verran eri mieltä
- Eri mieltä

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus on tärkeää ikääntymiseen varautumisessa

- Samaa mieltä X
- Jonkin verran samaa mieltä
- Jonkin verran eri mieltä

- Eri mieltä

Teknologialla on keskeinen rooli ikääntymiseen varautumisessa

- Samaa mieltä
- Jonkin verran samaa mieltä X
- Jonkin verran eri mieltä
- Eri mieltä

Ikääntymiseen voidaan varautua hyödyntämällä väestön ikääntymisen mahdollisuuksia ja iäkkäiden omia voimavaroja

- Samaa mieltä X
- Jonkin verran samaa mieltä
- Jonkin verran eri mieltä
- Eri mieltä

Osio 2: Arvioi läpileikkaavien teemojen tarkoituksenmukaisuutta

lääkkäiden henkilöiden osallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja voimavarojen vahvistaminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

- Tarkoituksenmukaisuus on suuri X
- Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri
- Tarkoituksenmukaisuus on melko pieni
- Tarkoituksenmukaisuus on pieni

lääkkäiden henkilöiden yksilöllisten ominaisuuksien ja tarpeiden sekä iäkkään väestön moninaisuuden parempi huomioiminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

- Tarkoituksenmukaisuus on suuri X
- Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri
- Tarkoituksenmukaisuus on melko pieni
- Tarkoituksenmukaisuus on pieni

Ikääntymiseen liittyviin asenteisiin vaikuttaminen ja sukupolvien välisten suhteiden syventäminen

- Tarkoituksenmukaisuus on suuri X
- Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri
- Tarkoituksenmukaisuus on melko pieni
- Tarkoituksenmukaisuus on pieni

Kerättävän tiedon luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden parantaminen, toimintakäytänteiden vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen ja indikaattoreiden määrittely toiminnan laadun varmistamiseksi

- Tarkoituksenmukaisuus on suuri
- Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri X
- Tarkoituksenmukaisuus on melko pieni
- Tarkoituksenmukaisuus on pieni

Väestön ikääntymiseen liittyvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen

- Tarkoituksenmukaisuus on suuri X
- Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri
- Tarkoituksenmukaisuus on melko pieni
- Tarkoituksenmukaisuus on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti läpileikkaavia teemoja koskien

Osio 3: Arvioi vaikuttavuustavoitteisiin kytkeytyvien tarkempien tavoitteiden ja toimenpiteiden täsmennyksen tarvetta

Vaikuttavuustavoite: Ikääntyvien työikäisten työkyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet

Tarkempien tavoitteiden täsmennyksen tarve:

Ikääntymiseen varautuminen aloitetaan keski-iässä ja sitä jatketaan eläkkeelle siirryttäessä (sekä omana että yhteiskunnan toimintana)

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Erilaisilla ratkaisuilla ja joustoilla varmistetaan entistä pidemmät työurat ja ehkäistään ikä syrjintää työelämässä

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Ikäihmisten palveluissa työskentelevän henkilöstön osaamista, työ- ja toimintakykyä ja jaksamista sekä alan vetovoimaa on parannettu

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Työhyvinvoinnin kehittäminen on integroitu palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä omavalvontaan ja sen vaikutuksista kerätään systemaattisesti tietoa organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Olemassa oleva lainsäädäntö ja lainsäädännön muutokset tukevat tavoitteiden saavuttamista ja kulkevat mukana huomioiden eri palvelut ikääntyneiden palveluissa

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Toimenpiteiden täsmennyksen tarve:

Vahvistetaan esihenkilöiden ja työyhteisöjen osaamista ja ymmärrystä moninaisuuden huomioon ottamisesta ja johtamisesta valmentavan johtamisen keinoin, jonka myötä ikäihmisten palveluissa voidaan tehdä yhä useammin työtä yhteisöohjautuvasti.

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Kehitetään ja tutkitaan, miten työhyvinvoinnin kehittäminen parhaiten integroidaan palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä toimintayksiköiden omavalvontaan, tavoitteena ikäihmisten palveluissa työskentelevien työkuormituksen pysyminen hallinnassa.

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Kerätään systemaattisesti tietoa työhyvinvoinnista organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Vastataan työelämän ja ikääntyvien työkäisten osaamistarpeisiin edistämällä jatkuvaa oppimista työpaikoilla ja vapaa-ajalla

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Ikäihmisten palveluissa tutkitaan ja kehitetään sekä otetaan käyttöön uudenlaisia toimintamalleja moniammatillisuuden lisäämiseen ja uramalleja ammatillisen osaamisen vahvistamiseen

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Osallistetaan henkilöstöä toiminnan kehittämiseen ja levitetään parhaita käytäntöjä valtakunnallisesti

- Toimenpide on hyvä sellaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Tehdään yhteistyötä poikkihallinnollisen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden -ohjelman sekä TYÖ2030 –ohjelman kanssa

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen: Ikääntyvien työikäisten työkyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet kokonaisuudesta:

On tärkeää huolehtia alan vetovoimasta, mutta myös siitä, että ihmiset pysyvät ja viihtyvät alalla pidempään. Työhyvinvointiin on panostettava ja kehitettävä erilaisia työn jouston malleja ja mahdollisuuksia. Työntekijällä voi esimerkiksi olla muutoksia työkykyisyydessä, joka voi aiheuttaa sen, että hänellä ei ole mahdollisuutta tehdä kokopäiväistä työtä, mutta osa-aikainen työ sopisi hänen tilanteeseensa paremmin. Ikääntyneiden työntekijöiden osaaminen ja kokemus tulisi nähdä voimavarana. Työntekijän omista lähtökohdista tapahtuva esimerkiksi määräaikainen osa-aikatyö ja toisaalta myös jo eläköityneiden mahdollisuus työskennellä osa-aikaisesti omien voimavarojen mukaan pitäisi olla mahdollista.

Kehitetään työnsisältöjä yhdessä työntekijöiden kanssa ja kuullaan heidän toiveitaan ja tarpeitaan muun muassa osaamisen kehittämiseen liittyen. Osaamisen kehittämistä tulisi tehdä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

Toimintaympäristön ja työyhteisön muutostilanteissa korostuu työpaikkojen hyvä sopeutumiskyky sekä työntekijöiden osallistamisen merkitys. Muutoksista selviytymistä helpottaa, kun työntekijöillä on mahdollisuus vaikuttaa muutosten suuntaan ja sisältöön.

Vaikuttavuustavoite: läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään

Tarkempien tavoitteiden täsmennyksen tarve:

lökkäiden toimintakyky ja osallisuus ovat vahvistuneet siten, että aktiivisten, toimintakykyisten elinvuosien määrä on kasvanut

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan   X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Uudet toimintatavat tukevat ja motivoivat iäkästä väestöä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kuten liikunnan, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi ja ravitsemuksen parantamisessa

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni   X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Panostamalla riskiväestöjen varhaiseen tunnistamiseen ja kohdentamalla heille ennaltaehkäiseviä toimia, on vähennetty toimintakyvyn laskua ja sairastavuutta, erityisesti muistisairauksia

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan   X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

lääkäiden toimintakyvyn kehittäminen, suositukset ja toimenpiteet perustuvat näyttöön perustuvaan tietopohjaan

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

lääkäiden osallisuus ja itsemääräämisoikeus ovat vahvistuneet

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Toimenpiteiden täsmennyksen tarve:

Jatketaan hyvien ja toimivien toimintamallien käyttöönottoa ja kehittämistä iäkkäiden toimintakyvyn tukemisessa, esimerkiksi elintapaohjauksen, liikunnan, ravitsemuksen, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja kansalaistoiminnan alueilla

- Toimenpide on hyvä sellaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Jatketaan arviointi-, toteuttamis- ja levittämismallien kehittämistä

- Toimenpide on hyvä sellaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimivia käytänteitä hyvinvointialueiden ja kuntien toteuttamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toiminnan ja kuntien muun toiminnan sekä kolmannen sektorin välisen yhdyspintatyön ja yhteistyön parantamiseksi

- Toimenpide on hyvä sellaisenaan   X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Kehitetään ja otetaan käyttöön iäkkäiden henkilöiden osallisuutta parantavia toimintakäytänteitä palveluissa ja muussa toiminnassa

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Rakennetaan näyttöön perustuvaa tietopohjaa, jonka avulla saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa väestön ikääntymiseen varautumisessa ja taloudellisen kestävyuden varmistamisessa (esim. RAI –mittariston laajempi hyödyntäminen, laatuindikaattorit, Active Ageing Index (AAI)).

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään kokonaisuudesta:

Palvelujärjestelmän kestävyys edellyttää, että iäkkäät ovat toimintakykyisiä nykyistä pidempään. Iäkkäiden hyvän toimintakyvyn edellytyksiä rakennetaan läpi elämän. Pitää kuitenkin muistaa, että kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia edistää terveyttä ja toimintakykyä, vaikka haluaisivatkin. Sosioekonominen tilanne voi vaikuttaa mahdollisuuksiin ostaa terveellisempää ruokaa, harrastaa kulttuuria tai olla muuten aktiivinen. Erilaisilla uusilla innovaatioilla, veroratkaisuilla ja maksuttomilla palveluilla voidaan helpottaa ihmisten tilannetta. Huonokuntoisuuden kasautumista tulee ennaltaehkäistä sosioekonomisia hyvinvointi- ja terveyseroja tasaamalla ja yksilötasolla varhaisemmalla puuttumisella.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä tulee sote-rakennemuutoksen toteutuessa tarkastella kriittisesti. Muuttuvien ja kuihtuvien toimintavarojen aikana on vaarana, että tavoiteltavat säästöt johtavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteiden heikkenemiseen. Kuntien tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä tulee selkeyttää, jotta se ei tuota epäselvää ja epätasa-arvoista toimintakenttää Suomeen.

Tietopohjaa vaikuttavista toimintamalleista on jo paljon. Ikäohjelman tulisi nostaa esiin toimintakyvyn edistämisen hyviä käytäntöjä ja suunnata rahoitusta niiden käytännön levittämiseen kaikilla osa-alueilla.

Sosiaalista toimintakykyä voisi parantaa myös eri sukupolvien kohtauttaminen, johon voidaan vaikuttaa muun muassa asumiseen liittyvillä ratkaisuilla (vrt. Opiskelijat, jotka saivat asua edullisempaan hintaan, kun kävivät auttamassa samassa taloyhtiössä asuvia ikäihmisiä)

Vaikuttavuustavoite: Vapaaehtoistoiminnalla on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa

Tarkempi tavoitteiden täsmennyksen tarve:

Julkinen sektori tunnistaa ja mahdollistaa vapaaehtoistoiminnan yhteiskuntaa ja vapaaehtoisia hyödyttävällä tavalla

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Kunnat ja hyvinvointialueet vakiinnuttavat toimintaansa rakenteita, jotka edistävät ja aktivoivat paikallisen ja alueellisen tason vapaaehtoistoimintaa

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Julkinen sektori on selvittänyt erilaisia vaihtoehtoja, miten vapaaehtoistoimijoille voidaan tarjota tukea niiden hallinnollisissa asioissa

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on lisännyt ikääntyvien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Vapaaehtoistoiminta on edistänyt ikääntyvien terveyttä ja hyvinvointia

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Toimenpiteiden täsmennyksen tarve:

Jatketaan vapaaehtoistoiminnan asemaa edistävien rakenteiden levittämistä kuntatasolla aiemmin toteutetun kehittämistyön pohjalta

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtakunnallinen ratkaisu kansalaistoimijoiden tukemiseksi niiden hallinnollisissa asioissa (mm. talousosaaminen, yhdistysten perustaminen ja rahoitushaut)

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Selvitetään, mallinnetaan ja jalkautetaan vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen toimintaan erilaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistoimijoiden uudistumisen tukemiseksi

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Vapaaehtoistoinnilla on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa – kokonaisuudesta

Kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat tuoneet esiin toiveen siitä, että tulevaisuudessa kunnat ja kansalaistoimijat toimisivat aikaisempaa enemmän yhdessä, kumppaneina, erilaisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi (Vapaa!-Fri! –hankkeen väliraportti).

Vaikuttavuustavoite: Teknologia on lisännyt hyvinvointia

Tarkempien tavoitteiden täsmennyksen tarve:

Teknologian hyödyntäminen ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hoidon ja huolenpidon tukena on lisääntynyt. Teknologiset ratkaisut sisältyvät luontevana osana ikääntyvän henkilön omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimiseen sekä palvelujärjestelmään.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

lääkäät pystyvät hyödyntämään itsenäistä arkea tukevaa teknologiaa oman hyvinvointinsa, terveytensä ja toimintakykynsä parantamiseksi.

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Yhteiskunta tukee ikääntyneiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyödyntää itsenäistä suoriutumista tukevaa teknologiaa.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Teknologian hyödyntäminen on lisännyt ammattilaisten työhyvinvointia.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Asenteet teknologian käyttöön ovat myönteisiä. Ammattilaiset, ikäihmiset ja heidän omaisensa ovat mukana teknologian kehittämisessä ja käyttöönotossa.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Analytiikan ja tekoälyn käyttö suurten tietomassojen hyödyntämisessä on parantanut toiminnan kustannusvaikuttavuutta, laatua ja läpinäkyvyyttä. Tietojen käyttö on eettistä ja tietoturvasta ja –suojasta on huolehdittu.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Suomi on ikäteknologian kehittämisen ja hyödyntämisen mallimaa ja kokemuksiamme sekä osaamistamme hyödynnetään laajasti maailmalla. Teknologian vienti on luonut hyvinvointia Suomeen esimerkiksi työpaikkoina, investointeina ja uusina ratkaisuin.

- Alatavoite on hyvä sellaisenaan

- Alatavoiheen täsmennyksen tarve on pieni X
- Alatavoiheen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoiheen täsmennyksen tarve on suuri

Toimenpiteiden täsmennyksen tarve:

- Jatketaan teknologian hyödyntämistä aiemman kehittämistyön pohjalta, sisältöinä:
  - Autetaan iäkkäitä löytämään ja hyödyntämään itselleen sopivia teknologioita, jotka tukevat itsenäistä kotona asumista, omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimista sekä omaehtoista sosiaalista kanssakäymistä.
  - Kehitetään teknologian hyödyntämismahdollisuuksia palvelujärjestelmässä
  - Kootaan erilaiset iäkkäiden palvelut yhteen toimivien alustaratkaisujen ja kokonaisarkkitehtuurien avulla sekä ratkaisuja yhteen sovittamalla. Arvioidaan mahdollisuudet sisällyttää kokoaville alustoille myös itse hankittua teknologiaa.
  - Hyödynnetään teknologian käytöstä kertyvää tietoa sekä hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi että palvelujärjestelmässä
  - Kehitetään hankintaprosesseja siten, että hankittavien teknologisten ratkaisujen vaikuttavuus, potilasturvallisuus, käytettävyys ja sujuva käyttöönotto varmistetaan
- Toimenpide on hyvä tällaisenaan
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri
- Otetaan käyttöön ikäteknologian kansallinen koordinaatiomalli:
  - Kootaan ja jaetaan tietoa vaikuttavista toimintamalleista ja käytänteistä sekä tuetaan niiden kehittämistä, käyttöönottoa ja seuranta.
  - Arvioidaan ikäteknologiaratkaisujen vaikuttavuutta ja kustannushyötyjä sekä kootaan tieto Digi-HTA-menetelmällä arvioiduista ratkaisuista.
  - Edistetään myönteistä asennetta teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen, jotta hyvät käytännöt saadaan leviämään.
  - Ohjataan alueita ja organisoidaan vertaisoppimista sekä edistetään verkostomaista kansallista ja alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kesken tukemaan teknologian käyttöönottoa laajasti eri alueilla

- Edistetään ikäteknologian toimintamallin kaupallisia ja kansainvälisiä mahdollisuuksia mm. selkiyttämällä koordinaatiota palvelujärjestelmän ja muun rahoituksen välillä.
  - Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri
- Käyttäjälähtöisyyden edistäminen:
    - Varmistetaan ikääntyneille, omaisille ja ammattilaisille digituen ja jatkuvan teknologisen oppimisen keinoin valmiudet käyttää koko ajan kehittyvää teknologiaa
    - Varmistetaan ikäteknologiaratkaisujen tietosuoja ja –turva sekä potilasturvallisuus ja kyberturvallisuus
    - Huolehditaan yksityisyyden suojasta, eettisyydestä ja vastuullisuudesta
    - Tuetaan ikäihmisten osallistumista käyttäjälähtöiseen tuotekehitykseen
  - Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Teknologia on lisännyt hyvinvointia kokonaisuudesta

Edelleen on paljon ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta (osaamisen puutteet, laitteiden puuttuminen, taloudelliset syyt, kieli ym.) voi käyttää teknologian tuomia mahdollisuuksia mm. osa iäkkäistä ei käytä digitaalisia laitteita ollenkaan ja suurella osalla on vaikeuksia käyttää niitä. Olisi erittäin tärkeää, että opastusta digipalvelujen käyttöön on mahdollista saada esimerkiksi kuntien ja järjestöjen yhteistyönä.

Siksi yhdenvertaisuusasiat on huomioitava erityisen hyvin ja tarjottava myös kasvokkaisia palveluita. Myös puolesta asiointia tulee kehittää.

Vaikuttavuustavoite: Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä

Tarkempien tavoitteiden täsmennyksen tarve:

Ihmiset ennakoivat ja varautuvat ikääntymisen haasteisiin asumisessaan

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Ikääntyneille soveltuvia esteettömiä ja muunneltavia asuntoja on kehitetty, korjattu ja rakennettu

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Asuinympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä on huomioitu ikääntyvien tarpeet, osallisuus ja teknologian hyödyntäminen

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Toimenpiteiden täsmennyksen tarve:

Tuetaan ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista asumisen neuvontaa ja korjausneuvontaa lisäämällä

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

- Vahvistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden ikääntyneiden asumisen ja asumispalveluiden kehittämistä

- vanhuspalvelulain toteutuksen tuki ja osaamisen lisääminen asumisessa ja asumispalveluissa
  - tuki kuntien ja hyvinvointialueiden kehittämishankkeisiin
  - ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittäminen verkostoyhteistyön avulla
  - hyvien käytäntöjen ja esimerkkien levittäminen
- Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri
- Edistetään asuntokannan korjaamista ikäystävälliseksi
- korjausavustusten saatavuuden turvaaminen ja avustusehtojen ajantasaisuuden tarkistaminen
  - asunnon korjaustarpeiden arviointimenetelmien kehittäminen ja levittäminen
- Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri
- Kehitetään ja lisätään ikääntyneiden asumisratkaisuja
- kaikille sopivan suunnittelun (Design for All) -periaatteen vahvistaminen asuntosuunnittelussa
  - yhteisöllisen asumisen (shl) ja muun välimuotoisen asumisen kehittäminen ja toteuttaminen ARAn erityisryhmien asumisen investointiavustuksella
  - eri hallintamuotojen hyödyntäminen ikääntyneiden asumisessa.
- Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä kokonaisuudesta

SOSTE huomauttaa, että korjausneuvonta on tällä hetkellä pääosin järjestötoiminnan vastuulla, sillä kuntien korjausneuvonnan osuus on vähentynyt viime vuosikymmeninä. Järjestöjen toimintaedellytyksistä tulee jatkossakin huolehtia valtakunnallisesti, hyvinvointialueilla ja kunnissa.

Ikäystävällisessä asuinympäristössä liikkumiseen liittyvät ratkaisut muun muassa joukkoliikenne, kevyenliikenteen väylät, auras- ja hiekoituspalvelut ovat keskeisessä asemassa. Ikäystävällinen asuinympäristö edistää kaikenikäisten asukkaiden liikkumista ja toimintakykyä.

Vaikuttavuustavoite: Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla

Tarkempien tavoitteiden täsmennyksen tarve:

lääkäiden palveluja on uudistettu sisällöllisesti ja rakenteellisesti varmistaen iäkkäille heidän tarvitsemansa hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä edistävä laadukas hoito ja huolenpito

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan   X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Asiakas- ja palveluohjauksessa sekä palveluissa on varmistettu palveluintegraatio, oikea-aikaiset, turvalliset ja tarpeenmukaiset palvelut ja kustannusvaikuttavien palvelujen järjestämisen. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä neuvontatyö on osa ohjausta.

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan   X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Kotiin annettavissa palveluissa on käytössä akuuttihoidon, kuntoutuksen ja omaishoidon toimintamallit, uusia teknologioita hyödynnetään, palvelut toimivat ympärivuorokauden ja toiminnanohjaus-järjestelmät tukevat johtamista ja henkilöstön joustavaa kohdentamista asiakkaiden palvelutarpeen mukaan.

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan   X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Kotona asuminen ja asuinympäristöt ovat toimivia ja turvallisia sekä muuttuvat tarpeen mukaan ja lisäävät iäkkään osallistumismahdollisuuksia myös tulevaisuudessa.

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Ekologisesti kestävä käytännöt ovat osa palvelujärjestelmää

- Alatavoite on hyvä tällaisenaan X
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Alatavoitteen täsmennyksen tarve on suuri

Toimenpiteiden täsmennyksen tarve:

Kehitetään edelleen asiakas- ja palveluohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä toimintakyvyn tukemisen näkökulmasta ja vastataan asiakkaan yksilöllisiin palvelutarpeisiin.

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Kehitetään edelleen omavalvontaa ja laatuindikaattoreita sekä juurrutetaan hyviä toimintakäytänteitä.

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Tuetaan kotona-asumista kehittämällä ja ottamalla käyttöön integroituneita toimintamalleja, joissa teknologiat ovat osa palveluekosysteemiä.

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Laatuindikaattorien, mittareiden ja laatutasojen edelleen kehittäminen

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Ekologinen kestävyysajattelu juurrutetaan palvelujen suunnitteluun ja käytäntöön niin, että taloudellinen ja aineellinen toiminta sopeutetaan luonnon kestävyysajatteluun

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
- Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka parantavat henkilöstön saatavuutta ja riittävyyttä iäkkäiden palveluissa.

- Toimenpide on hyvä tällaisenaan X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri
- Palvelujen riittävyyden ja henkilöstön saatavuuden parantamiseksi arvioidaan ainakin seuraavat toimenpiteet:
    - Kiertävien perhehoitajien lisääminen kotona asumisen tueksi

- Perhehoidon lisääminen niiden asiakkaiden osalta, jolle se on sopiva palvelumuoto
  - Hoiva-avustajia hyödyntäminen niiden asiakkaiden osalta, joiden palvelutarpeisiin heidän osaamisellaan voidaan vastata
  - Kansainvälisen rekrytoinnin hyvien käytäntöjen arvioiminen ja levittäminen
  - Sijaisjärjestelyjä koskeva kehittäminen
-
- Toimenpide on hyvä tällaisenaan   X
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on kohtalainen
  - Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla kokonaisuudesta

Kaikilla hyvinvointialueilla tulisi olla alueellinen asiakas- ja palveluohjauksen malli ja palveluketjuissa olisi huomioitu myös järjestöjen toiminnot.

Mikä tarkemmista tavoitteista ja toimenpiteistä on mielestäsi erityisen tärkeä vuoteen 2030 mennessä?

Ikääntyvien työkäisten toimintakyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet, erityisesti ikäihmisten palveluissa. Perusteluna, että työvoiman saatavuus, työkykyisyys ja työurien pidentyminen ovat tärkeitä myös muiden tavoitteiden näkökulmasta. Työvoimavaltaisella alalla ei voida koskaan siirtyä täysin teknologisiin ratkaisuihin. Tekeviä käsiä pitää olla jatkossakin.

Osio 4: Mitä mahdollisuuksia väestön ikääntyminen tuo ja kuinka mahdollisuuksia voitaisi hyödyntää?

Ikäihmiset tulisi nähdä enemmän myös voimavarana. Monet iäkkäistä hoitavat jo nyt lapsenlapsiaan ja muita ympärillään olevia läheisiään, millä on suuri yhteiskunnallinen merkitys. Etätyön yleistymisen myötä monet iäkkäistä ovat kiinnostuneita jatkamaan pidempään työelämässä. Eläkkeen ja ansiotyön yhdistämisen mahdollisuudet siten, että se on heille taloudellisesti kannattavaa, voisi vähentää iäkkäiden toimeentulovaikeuksia ja helpottaisi osaltaan työvoimapulaa.

Osio 5: Pohdi vielä lopuksi, mitkä olisivat iäkkäiden asioiden osalta tärkeimmät kehitettävät asiat hallituskauden 2027-2031 aikana?

Ikäihmisten palveluiden ongelmat vaativat välittömästi toimeenpantavia ratkaisuja. Iäkkäiden palveluiden jatkuva aliresursointi on lopetettava.

Toimenpiteet hoito- ja hoivahenkilöstön saatavuuden parantamiseksi on aloitettava välittömästi.

Omaishoitajien asemaa tulee Suomessa parantaa. Parhaillaan omaishoitajat tuottavat erittäin merkittävän osan hoitoa tarvitsevien hyvinvoinnista ja myös omaishoitajien tarvitsemasta tuesta tulee huolehtia nykyistä paremmin. Omaishoidon tukea tulisi parantaa hoitopalkkion ja omaishoitajan vapaapäivien osalta. Omaishoitajien yhdenvertainen asema tulisi turvata valtakunnallisella sääntelyllä ja omaishoidon tuen myöntämiseen tulisi luoda yhtenäiset valtakunnalliset kriteerit.

Osio 6: Mitä muita asioita haluaisit nostaa periaatepäätöksen kokonaisuudesta?

Ikäohjelman toimenpiteiden toimeenpanoa hyvinvointialueilla ja kunnissa tulee seurata ja arvioida jatkuvasti.